

Magdalena Elselenas kjole og portrett

av Kari-Anne Pedersen og Marie Fongaard Seim

Den 15. mars 1786 døde tre år gamle Magdalena Elselenä Wensell fra Trondheim etter 17 dager med sykdom. Hun delte skjebne med mange barn på denne tiden. På slutten av 1700-tallet var barnedødeligheten svært høy, og den rammet også velstående familier slik som Magdalena Elselenä tilhørte.

Foreldrene fikk malt et portrett av datteren, antakelig etter hennes død. Bak på portrettet står det en liten tekst til minne om den lille piken: *Magdalena Elselenä Wensells Portret föd d. 16 Oct. 1782 död d. 15 Marsty 1786, Hendes Alder 3 Aar og 22 Uger. Hendes Foreldre vare Carsten Tosterop Wensell og Gotta Bergittie Wulf Wensell.*

I portrettet er Magdalena Elselenä kledd som en liten voksen i rosa rokokkokjole av silkeatlask med mønster i svart og hvitt med burgunderfargede pyntebånd. Det usignerte portrettet ble innlemmet i Norsk Folkemuseums samling i 1910. I museets årsmelding kan vi lese at portrettet hadde særlig interesse for «dragtens skyld». Det var et argument man også ser var gjeldene ved inntaket av enkelte andre portretter til museets samling samme år. Det helt spesielle med dette bildet, er at kjolen hun bærer i portrettet faktisk er bevart og ble kjøpt inn til museet samtidig med maleriet.

Det unike gjenstandsparet var i mange år utstilt i den gamle «Bysamlingen». Et fotografi fra 1952 viser portrettet og den lille barnedrakten blant store, voksne rokokkodrakter i monter. Gjenstandene ble også utstilt i den temporære utstillingen «Den store barnedåpen. Norske dåpsdrakter gjennom tidene» i 1990–91 og deretter i den faste leketøyutstillingen. Etter en årrekke på utstilling måtte kjolen legges på magasin i svært skjøre

Kjolen etter mange års hard medfart som utstilt gjenstand, Tekstiler tåler lite lys og bør ikke være stilt ut for lenge av gangen. Foto: Anne-Lise Reinsfelt/Norsk Folkemuseum.

Portrettet av tre år gamle Magdalena Elselenä Wensell (1782–1786) stilt ut med kjolen hun har på seg i maleriet. Foto: Anne-Lise Reinsfelt/Norsk Folkemuseum.

Kjolen og portrettet slik den var utstilt i den gamle «Bysamlingen» i 1952. Foto: Norsk Folkemuseum

og falmet tilstand. Kunnskap om slitasje på utstilte tekstiler har endret seg i løpet av de siste tiårene og i dag er utstillingspraksisen en annen enn tidligere.

Magdalena Elselenas portrett og kjole belyser temaer som barndom, barsedødelighet, kunst- og motehistorie. Dette gjør gjenstandene viktige for den nye utstillingen i Bybygg. I arbeidet med gjenstandsutvalget til utstillingen, har vi også kommet over andre gjenstander etter familien Wensell i samlingen. Dette vil utvide fortellingen om Magdalena Elselenas ytterligere.

Ettersom kjolen ikke lenger kan stilles ut, er det viktig å få laget en kopi. Det er et kostbart prosjekt, men takket være god støtte fra Venneforeningen er museet nå godt i gang med kopieringen av stoffet til Magdalena Elselenas silkekjole. Først må tekstilene rekonstrueres, deretter kan kjolen sys.

REKONSTRUKSJON AV KJOLEN

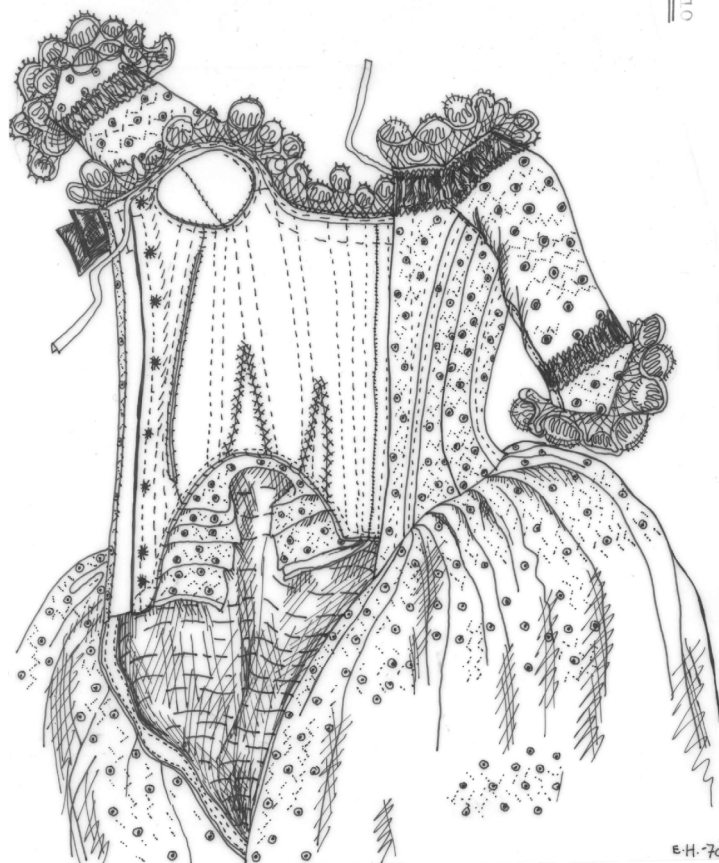
Å rekonstruere tekstiler er en komplisert og arbeidskrevende oppgave. Alle ledd i prosessen må være så nært opp til originalen som mulig, fra råmaterialet, til spinning og farging av tråd, og til slutt veving av stoffet. Det er store begrensninger på hva som kan veves på moderne vever i forhold til det man kunne håndveve på 1700-tallets jacquardvever.

I tillegg er det viktig å sy plagget med riktig teknikk og med et mønster som er laget etter originalen. I dette tilfellet har vi vært heldige. Dette er en av kjolene som Eli Holtsmark dokumenterte og tegnet mønster av i 1970 på Norsk Folkemuseum. Noe som er verdifullt for oss i dag.

Stoffet i kjolen til Magdalena Elselenas har to forskjellige mønstervevinger. Et i selve bunnstoffet og i tillegg sorte lanserte prikker som gir en ekstra effekt. Ekspertene vi innledningsvis konsulterte med, mente at stoffet måtte veves for hånd. Det var først da vi fikk kontakt med Julie Holyoke i Firenze at vi fikk vite at det var mulig å maskinveve kjolestoffet. Holyoke spesialiserer seg på mønsterveving av silkestoffer og ligger i forkant av utviklingen og forskningen på dette feltet. Hun besøkte museet i mai for å undersøke kjolen og fikk god hjelp av museets fotograf Haakon Harris til å ta svært detaljerte nærbilder av stoffet på fibernivå. Disse bildene har vært avgjørende for det videre arbeidet tilbake i Firenze.

Siden har vi fått tilsendt to prøvevever med litt forskjellig tetthet og har valgt det som skal veves. Utfordringen nå er å få bestemt den riktige rosafargen. Rosa var en populær motefarge på slutten av 1700-tallet, noe vi ser i utallige portretter fra perioden. Holyoke er klar på at Magdalena Elselenas portrett i seg selv er en viktig kilde for å finne tilbake til den riktige fargen. Når det kommer til søm av selve kjolen, er det skredderen Tommy Olsson som er engasjert til å gjøre dette. Han har bistått oss i mange år blant annet på Ibsenmuseet og Eidsvoll 1814.

Museet har utviklet kompetanse på rekonstruksjon av tekstiler gjennom de siste tyve årene, men dette er desidert det mest kompliserte prosjektet vi har satt i gang. Tusen takk til Venneforeningen for ressurser som gjør dette er mulig.

Tegning laget av Eli Holtsmark i 1970. En av flere mønstertegninger hun laget av denne kjolen. Foto: Norsk Folkemuseum.

Detalj på innsiden av kjolen der fargen har holdt seg uten bleking. Foto: Anne-Lise Reinsfelt/Norsk Folkemuseum

Kari-Anne Pedersen er konservator NMF og drakt- og tekstilansvarlig kulturhistoriker.

Marie Fongaard Seim er konservator NMF og kunsthistoriker.

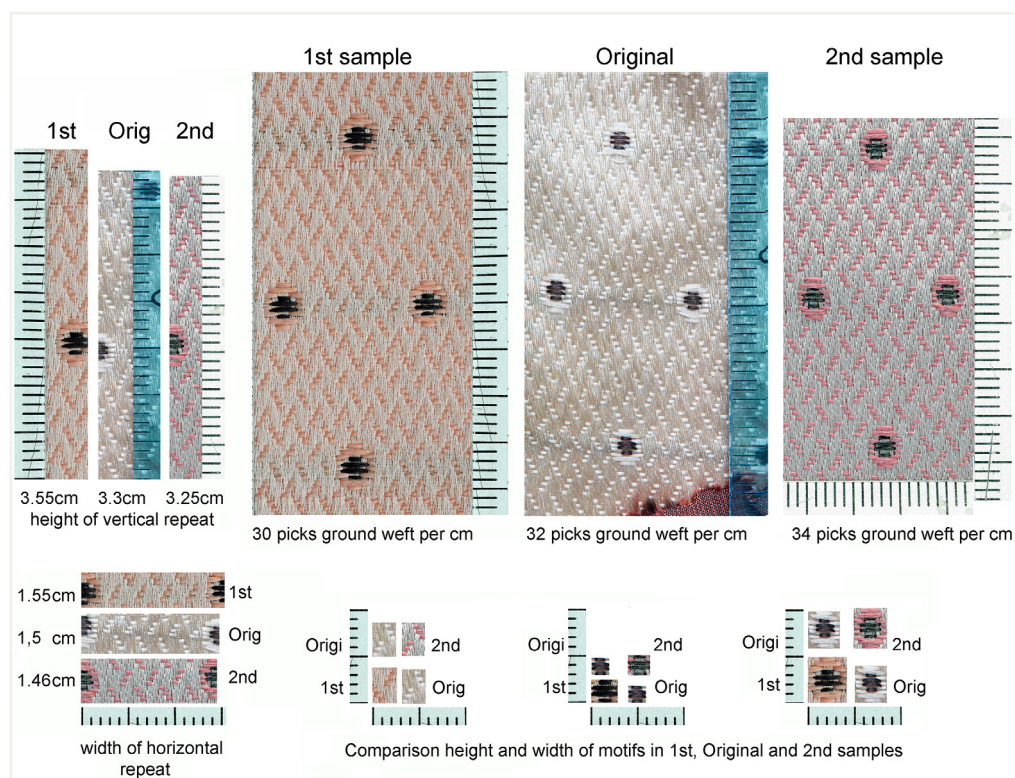

Eksptisen er hentet inn! Silkevevingsekspten Julie Holyoke fra Firenze kommer for å analysere kjolen for å se om det er mulig å gjenskape stoffet i dag.

Foto: Haakon Harriss/Norsk Folkemuseum

Fargen i kjolen undersøkes og sammenlignes med fargekoder. Det er vanskelig å fastslå den nøyaktige fargen i sluttresultatet etter- som silke er et gjennomskinnelig fiber. Renning og innslag i ulike farger kompliserer saken.

Foto: Haakon Harriss/Norsk Folkemuseum

Arbeidet er i gang! Dette er to vevprøver med originalstoffet i midten. Her er det vevtettheten det arbeides med og ikke fargene. Prøve nummer to lengst til høyre, har oppnådd god tetthet og den har vi nå godkjent for produksjon. Nå gjenstår det å bli enige om hvilken rosafarge vi skal bruke. Prøveoppsett gjort av Julie Holyoke.